

Literatura 2. poloviny 20. století

- reakce na válku
- krize v mezilidských vztazích
- distance určitých skupin – revolta
- krize vědy a techniky, nové vynálezy, objevy
- formální experimenty v literatuře
- znovuoobjevení starých mýtů, legend, příběhů
- katastrofické vize v důsledku celkové situace ve světě
- objev brakové literatury – řemeslně dobře zvládnutá, ale chybí uměleckost

Existencialismus

- podstata lidského bytí
- 40. léta, Francie
- předchůdci – Dostojevskij, Kafka
- hlavní představitelé – Jean Paul Sartre, Albert Camus
- svobodná vůle (rozumové schopnosti člověka) vs. osud, Bůh
- existencialisté bývají ateisté
- se svobodnou vůlí přichází zodpovědnost za vlastní činy
- absurdita lidského bytí (jedinou jistotou je smrt)
- idea pokroku zkrachovala, člověk si začal být vědom své konečnosti
- subjektivní směr
- osamělost, odcizenost
- Sartre
 - Bytí a nicota – esej o existencialismu
 - Hnus – román (ovlivněný Kafkou)
 - Zed'
 - člověk není; člověk je tím, čím se učiní – má svobodu jednání
 - podle Sartra člověk musí být **aktivní a angažovat se**, a tím popírat absurditu lidského bytí
 - v případě člověka existence předchází jeho podstatě (esenci)
 - jsme do světa vrženi + jsme svobodní
 - vržení do světa, esence bytí, čin, odpovědnost za své činy
 - svoboda = břemeno
 - Existencialismus je humanismus
- Albert Camus
 - Alžír
 - **vzdor** – člověk musí přijmout svůj osud a vzdorovat mu
 - radost, novinářská praxe, inspirace antickým mýtem, strach ze samoty
 - Mýtus o Sisyfovi
 - Cizinec
 - Merssault (Meursault?)
 - zemře mu matka, musí zařídit pohřeb
 - horko, lhostejnost, neprojevuje city, řídí se konvencemi
 - Pérez – známý matky

- Marie – chce svatbu
- Raymond – soused, pasák

Nový román

- Francie
- vymezuje se vůči tradičnímu románu z 19. století
 - balzacovský román
 - vševědoucí vypravěč
 - chronologičnost
- znaky
 - nabourává chronologičnost, logiku
 - oko kamery – omezená perspektiva, nezná minulost ani motivy chování, nedomýšlí si
- Natalie Sarrautová
 - Tropismy
 - projevy psychiky v chování, jak je vnímá pozorovatel
- A. R. Grillet
 - Jalousie – Žárlivost/Žaluzie
 - A..., Francek, manžel A...
 - Gummy – detektiv se při vyšetřování případu vraždy stává vrahem

Neorealismus

- Itálie
- hodnověrnost, dokumentárnost
- kritický postoj
- proti fašismu
- běžný život, prostí lidé – hovorový jazyk
- stinné stránky
- film
 - Pasolini
 - Fellini – Sladký život, Silnice, Cabiriiny noci
- Alberto Moravia
 - samota – tuberkulóza
 - Římanka
 - Adriana – pózuje malířům, zklame se v lásce, prostitutka
 - Horalka
 - Cesira, dcera Rosetta
 - ukryjí se v horách kvůli bombardování Říma
 - obchodník Tommasino – umře strachem

Beat generation (beatníci)

- termín beat
 - zbitý, unavený, vyčerpaný, opotřebovaný (H. Huncke)
 - blažený – cesta ke svobodě, symbol úniku; hlučný (Ferlinghetti)
 - protloukání životem, neustálý pohyb (Na cestě)
 - → negace, distanc, výstřednost, vnitřní svoboda
- umělecké a sociální hnutí americké mládeže 50. a 60. let
- oficiální zrod
 - 7. října 1955, San Francisco
 - autorské čtení „šesti andělů na jednom jevišti“ – zde poprvé interpretována Ginsbergova báseň Kvílení – manifest beatníků
- inspirace
 - jazzová hudba – improvizace, okamžitý prožitek
 - alkohol, halucinogeny – mnozí prošli zkušeností a nakonec zaujali negativní postoj k drogám
 - zen-buddhismus, filozofie obecně
 - volná láska, sexuální experimenty (homosexualita, bisexualita)
 - tuláctví
- Allen Ginsberg
 - v roce 1965 zavítal do Prahy – vyhoštěn, báseň Král majáles
 - báseň Kvílení (manifest beatníků)
 - popisuje svou generaci
 - Moloch – symbol zkažené společnosti
 - Carl Solomon – znalec francouzské literatury, potkali se v psychiatrické léčebně v Rocklandu
 - Kadiš – elegie nad smrtí matky
 - milenec Peter Orlovsky
- Jack Kerouac
 - je pokládán za mluvčího generace beatníků; dobrovolně sloužil v armádě
 - román Na cestě
 - Dean Moriarty – hlavní postava, předlohou byl kamarád Neal Cassady
 - hlavní myšlenka – ukázat nespoutaný život
- William Burroughs
 - nejvzdělanější a nejkontroverznější beatník
 - záliba ve zbraních
 - zabil svou ženu v opilosti při rekonstrukci scény William Tell
 - brokovnicová malba
 - užíval drogy
 - Feťák – neosobní styl, shánění a prodávání drog, útěk před policií, konfese narkomana
 - Teplouš – smutek nad ztrátou manželky
 - Nahý oběd
 - vrcholné dílo, kritika společnosti, poučky, návody, sci-fi
 - popisuje drogovou závislost
 - → zakladatel kyberpunku
 - Kerouac, Ginsberg – pomohli přepisovat, halucinace

- Lawrence Ferlinghetti
 - založil nakladatelství a knihkupectví City Light Books
 - otevřenost, upřímnost, bolest, bezmocnost
 - mládí ve Francii
 - Lunapark v hlavě, Obrazy zmizelého světa, Startuji ze San Francisca
- Charles Bukowski
 - navazuje na beatníky až v 80. letech
 - objev autobiografických prvků, vulgární styl
 - v mládí společenská izolace – německý původ, neuměl dobře anglicky
 - ovlivněn despotickým otcem a submisivní matkou
 - náměty ze světa chudých, prostředí městské periferie, alkoholiků, prostitutek
 - syrový realismus, věčnost, strohost dialogů (vliv Hemingwaye), snaha šokovat, humor i nadhled, cynismus
 - autobiografická díla; alterego – Henry Chinaski
 - Šunkový nářez – o jeho dětství
 - Všechny řiti světa i ta má
 - Hollywood
- autoři navazující na beatníky
 - Ken Kesey
 - pokládán za styčný bod mezi beatníky a hippies
 - cestoval s N. Cassadym, znal se s Ginsbergem a Kerouacem
 - experimentoval s omamnými látkami (účastnil se výzkumu) – pod jejich vlivem napsal román Vyhodme ho z kola ven
 - filmová adaptace – Přelet nad kukaččím hnízdem (Miloš Forman)
 - Vyhodme ho z kola ven
 - psychiatrická léčebna
 - sestra Ratchedová (Velká sestra) – despotická vedoucí kliniky, tvrdé léčebné metody, manipulantka, autorita
 - McMurphy – tulák, hráč, předstírá pomatenost, nechce pracovat, bojuje proti Velké sestře
 - vypravěč – poloindián, hraje hluchoněmého
 - Jerome David Salinger
 - spojitosti s beatníky – kritika americké společnosti, intenzivní zájem o zen-buddhismus
 - stranil se zájmu o svou osobu, žil v ústraní (od r. 1965 nepublikoval, od r. 1980 neposkytoval žádné rozhovory)
 - povídka Den jako stvořený pro banánové rybičky – kritika konzumního života, inspirace pro H. Pawlowskou
 - „autor jedné knihy“ – románu Kdo chytá v žitě
 - kultovní četba mladé generace 50. let a generace hippie v 60. letech, dodnes velice populární kniha (velký vliv na dospívající)
 - nejcenzenovanější kniha – spousta vulgarismů
 - Holden Caulfield – vyhozen ze střední, neřekne to rodičům, jede do NY, chce objevovat svět dospělých, ale je zklamán